

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
AUDITO KOMITETAS****POSĖDŽIO PROTOKOLAS**

2025-04- Nr. 141-P-10

Vilnius

7. Dėl asignavimų valdytojų išlaidų teisinėms paslaugoms (parlamentinė kontrolė, svarstymo tęsinys) (5 darbotvarkės klausimas).

<...>

NUTARTA:

1. Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės kontrolė, išanalizavusi 2016 m. valstybės biudžeto lėšas, skirtas, be kita ko, ir teisinėms paslaugoms įsigyti, 2017 m. rugsėjo 29 d. valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-2017-P-60-5-7-1 „Lietuvos Respublikos 2016 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“ konstatavo, kad ne visais atvejais tokių įsigyjamų paslaugų poreikis ir nauda yra pamatuojami ir akivaizdūs, t. y. asignavimai tokioms neretai reikšmingas sumas sudarančioms paslaugoms įsigyti naudojami ne pačiu ekonomiškiausiu būdu (perkamos nuolatinės, bet ne konkrečiam tikslui skirtos paslaugos, iš išorės įsigyjamų paslaugų teikimas dubliuojasi su tam tikromis institucijos darbuotojams pavestomis funkcijomis (pvz., atstovavimo teismuose vykdymu ir pan.), dėl ko rekomendavo institucijoms peržiūrėti veiklos procesus, taip pat įvertinus tai, kad minėtoms paslaugoms įsigyti skirtų išlaidų analizė buvo atlikta seniai, t. y. 2017 m., o išlaidos teisinių paslaugų įsigijimui tendencingai didėja, rekomenduoti Valstybės kontrolei, atliekant ateinančių ir vėlesnių metų valstybės metinių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių auditą, skirti dėmesį į šių rinkinių straipsnį „Ekspertų ir konsultantų paslaugų įsigijimo išlaidos“ įtrauktų teisinių išlaidų vertinimui šių lėšų naudojimo efektyvumo kontekste.

2. Rekomenduoti Vyriausybei:

2.1. Atsižvelgiant į Vyriausybės 2025 m. kovo 19 d. priimtą protokolinių nutarimą dėl 2026–2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo plano, kuriame akcentuojamas poreikis per sutaupymą prisidėti viešojo sektoriaus vidiniais finansiniais ištekliais prie prioritetinės srities – tinkamo gynybos finansavimo užtikrinimo, pavesti ministerijoms ir jų pavaldžioms įstaigoms peržiūrėti lėšas, planuojamas teisinėms paslaugoms įsigyti, įvertinti tokių planuojamų įsigyti paslaugų tikslingumą, be kita ko, įvertinant, kas kaštų valdymo prasme yra efektyviau, ar tokias paslaugas įsigyti iš rinkos (išorės), ar atitinkamai stiprinti institucijų darbuotojų kompetencijas, didinti jų skaičių, bei po tokio įvertinimo, esant poreikiui, priimti atitinkamus sprendimus.

2.2. Įvertinus tai, kad bylų, kurios sprendžiamos tiek nacionaliniuose teismuose, tiek tarptautiniuose arbitražuose dalyvaujant atitinkamai ministerijai, pagal ginčo objektą paskiriamai Vyriausybės nutarimu atstovauti valstybės interesams, nagrinėjimas paprastai užtrunka eilę metų ir kainuoja itin reikšmingas sumas, kurioms dengti, be kita ko, gali būti skiriamos ir valstybės vardu pasiskolintos lėšos, siekiant efektyvinti sprendimų priėmimą dėl valstybės dalyvavimo tokiuose teisiniuose ginčiuose bei jų eigos (pvz., jų inicijavimo, sustabdymo, nutraukimo, derėjimosi dėl pateiktų pretenzijų ar kitų procesų), kas galėtų prisidėti prie šiam tikslui išleidžiamų valstybės biudžeto lėšų panaudojimo efektyvumo bei racionalumo, taip pat atsižvelgiant į tai, kad atstovavimo arbitražo ar teisiniuose procesuose paslaugų įsigijimui nėra taikomi viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai, dėl ko gali kilti abejonių dėl sprendimų įsigyti teisinio atstovavimo paslaugas iš konkrečių teisines paslaugas teikiančių subjektų objektyvumo ir (ar) skaidrumo, įsigytų teisinio atstovavimo paslaugų tinkamumo ir (ar) teikiamų paslaugų įkainių pagrįstumo, įvertinti užsienio šalių praktiką ir apsvarstyti galimybę, esant teisiniams ginčams,

kuriuose numatomas valstybės interesų atstovavimas, paskirti Teisingumo ministeriją ar kitą viešojo sektoriaus subjektą pagrindiniu kompetencijų centru sprendžiant dėl valstybės dalyvavimo tokiose bylose statuso, galimų alternatyvų ir pan., taip pat parenkant teisinio atstovavimo paslaugas arbitražo ar kituose teisiniuose ginčiuose teikiančią subjektą.

2.3. Pabrėžiant skaidraus bei efektyvaus valstybės dalyvavimo teisiniuose ginčiuose procesų valdymo svarbą, taip pat siekiant vieno pagrindinių šalies strateginio planavimo ir biudžeto formavimo sistemos reformos tikslų, t. y. tam tikroje veiklos srityje valstybės pasiektų rezultatų įvertinimo susiejant šiuos rezultatus su tam panaudotais finansiniais ištekliais, kartu su Teisingumo ministerija ieškoti būdų atvirų duomenų formatu, centralizuotai skelbti pagrindinę su valstybės, kurią atstovauja ministerijos ir (ar) kiti viešojo sektoriaus subjektai, bylinėjimusi susijusią informaciją (konkrečioje byloje dalyvaujančias proceso šalis, šiai bylai išleistas valstybės biudžeto lėšas, informaciją apie bylos eigą, baigtį ir pan.).

2.4. Įvertinus 2025 m. balandžio 9 d. Audito komiteto posėdyje Viešųjų pirkimų tarnybos pateiktą informaciją, kad tarnybai priėmus sprendimus valstybės valdžios institucijų įsteigtus ūkio subjektus pripažinti perkančiosiomis organizacijomis ar perkančiaisiais subjektais, pastarieji inicijuoja teisinius ginčus (šiuo metu vyksta teisminis ginčas apeliacinės instancijos teisme su UAB „Geležinkelio tiesimo centras“ ir UAB „LTG Wagons“), kurių metu išlaidas teisinėms paslaugoms patiria tiek tarnyba, tiek valstybės valdžios institucijų įsteigti ūkio subjektai, taip pat vertinant, kad tokių Viešųjų pirkimų tarnybos sprendimų ateiityje gali būti daugiau, atkreipti dėmesį į ydingą praktiką, kuomet valstybės valdžios institucijų įsteigtiems juridiniams asmenims nesutikus su Vyriausybei atskaitingos institucijos – Viešųjų pirkimų tarnybos – vertinimu dėl subjekto statuso atitikties galiojantiems teisės aktams, vyksta teisminiai ginčai, taip didinant viešojo sektoriaus išlaidas.

2.5. Siekiant viešųjų finansų panaudojimo efektyvumo, racionalumo bei skaidrumo, imtis priemonių, kad šalies perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai teisinės paslaugas, išskyrus objektyvias priežastis, įsigytų laikantis viešiesiems pirkimams taikomų reikalavimų (pvz., konkurso būdu), ir pavesti Viešųjų pirkimų tarnybai atlikti šio pavidimo įgyvendinimo kontrolę.

2.6. Atsižvelgiant į tai, kad teisinės paslaugas įsigijus netaikant viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, išimties pagrindu sudarytos sutartys nėra viešinamos, siekiant užtikrinti viešųjų finansų panaudojimo atskaitomybę ir skaidrumą, pavesti Ekonomikos ir inovacijų ministerijai kartu su Viešųjų pirkimų tarnyba įvertinti galimybę skelbti informaciją apie išimties pagrindu sudarytas teisinių paslaugų sutartis Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje Viešųjų pirkimų tarnybos nustatyta tvarka, parengti ir Seimo III (rudens) sesijoje pateikti reikiamus teisės aktų projektus.

2.7. Prašyti Vyriausybės iki š. m. gegužės 16 d. informuoti Audito komitetą apie atliktus arba planuojamus atlikti veiksmus dėl šio protokolinio nutarimo 2.1-2.6 punktų įgyvendinimo. 3. Atsižvelgiant į tai, kad Audito komitetas šiuo metu disponuoja informacija tik apie 2023 m. ir 2024 m. asignavimų valdytojų išlaidas teisinėms paslaugoms įsigyti, taip pat į tai, kad parlamentinės kontrolės klausimo svarstymą dėl asignavimų valdytojų ir kitų viešųjų juridinių asmenų išlaidų teisinėms paslaugoms planuojama tęsti kituose komiteto posėdžiuose, prašyti:

3.1. Ministerijų ir jų pavaldžių įstaigų bei ministerijų valdomų valstybės įmonių (t. y. valstybės įmonių, valstybės valdomų akcinių ir uždarytųjų akcinių bendrovių) už einamuosius ir 5 praėjusius metus (t. y. 2020–2025 m. laikotarpį) pateikti informaciją apie patirtas atstovavimo teisiniuose ginčiuose išlaidas, taip pat kitoms teisinėms paslaugoms (teisės aktų aiškinimui, jų projektų rengimui ir pan.) įsigyti skirtas lėšas.

3.2. Atsižvelgiant į Audito komiteto priimtą sprendimą, prašyti žemiau nurodytų institucijų pateikti informaciją apie išlaidas, patirtas konkrečiose tarptautinio arbitražo bylose:

3.2.1. Energetikos ministerijos – dėl Stokholmo arbitraže spręstos bylos prieš Rusijos energetikos bendrovę „Gazprom“ ir Vašingtono arbitraže sprendžiamos bylos prieš Prancūzijos energetikos bendrovę „Veolia“, kuriose dalyvavo / dalyvauja ši ministerija;

3.2.2. Vilniaus miesto savivaldybės administracijos – dėl Stokholmo arbitraže spęstos bylos prieš Prancūzijos energetikos bendrovę „Veolia“, kurioje dalyvavo Vilniaus miesto savivaldybė ir jos valdoma bendrovė UAB „Vilniaus šilumos tinklai“;

3.2.3. Finansų ministerijos – dėl Stokholmo arbitraže spęstos bylos prieš Lenkijos katilų gamintoją „Rafako“, kurioje dalyvavo Finansų ministerijos valdomos bendrovės AB „Ignitis grupė“ dukterinė įmonė UAB „Vilniaus kogeneracinė jėgainė“.

3.3. Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės institucijų biudžeto lėšų naudojimo ir darbo užmokesčio kontrolės posistemyje (AKIS) informacija apie asignavimų valdytojų 2024 m. išlaidas teisinėms paslaugoms bus lyginama su 2025 m. informacija, ir siekiant turėti išsamius bei teisingus duomenis, prašyti 2024 m. išlaidų teisinėms paslaugoms įsigyti turėjusių asignavimų valdytojų įsivertinti AKIS pateiktų duomenų korektiškumą bei teisingumą, identifikavus poreikį – duomenis patikslinti.

Balsavimo rezultatai: už – 7, prieš – 0, susilaikė – 0.

Posėdžio pirmininkas

Artūras Skardžius

Posėdžio sekretorė

Eglė Šukytė